

Çocuk cerrahlarının uğraşları yönünden Türkçe'ye bakışı*

Mustafa İNAN, Hatice GÜL, Uğur KOLTUKSUZ, İlhami SÜRER, Münevver HOŞGÖR, Serdar İSKİT, İbrahim KARNAK, Güngör KARAGÜZEL

Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği Dil Kurulu, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, Edirne

Özet

Amaç: Çocuk cerrahlarının uğraşları yönünden Türkçe'ye bakışını, Türkçe'yi bilim dili olarak kullanma eğilimlerini ve Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği'nde (TÇCD) yapılan dil çalışmalarını algılayışını araştırmak.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kesitsel ve tanımlayıcı anket uygulaması olarak yapıldı. TÇCD Dil Kurulu üyeleri tarafından hazırlanan yapılandırılmış bir anket formu, 2005 yılında Gaziantep'te yapılan ulusal kongrede çocuk cerrahisi uzmanlık alanında çalışan 250 hekime dağıtıldı. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ve X^2 testi kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Anketlerin % 72.4'i geri toplandı. Katılımcılardan % 79.1'i erkek, % 20.9'sı kadındı. Yabancı kökenli terimlerin çokluğu nedeniyle hastalarıyla iletişim kurmakta güçlük çeken çocuk cerrahlarının oranı % 66.5 olarak bulundu. Katılımcılar Çocuk Cerrahisi Dergisi'nde bir dil köşesi oluşturulmasını % 72.9, yabancı kökenli terimlere Türkçe karşılık bulunması çalışmalarını % 83.1 ve çocuk cerrahisi terimler sözlüğü çalışmalarını da % 86.5 oranında desteklemekteydi. Türkçe'nin doğru ve güzel kullanımı konusundaki çalışmalarını tamamen destekleyen profesörler (% 86.4) ile yardımcı doçentler (% 68.4) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı. Yeterli Türkçe kaynak olsaydı mesleğimi daha iyi uygulardım diye düşünen araştırma görevlileriyle (% 76.7) öğretim üyeleri (% 28.1) arasında belirgin bir fark bulundu ($p<0.05$).

Sonuç: Türk çocuk cerrahları günlük yaşamlarında Türkçe'nin etkin kullanımı konusunda oldukça duyarlıdır. Bu duyarlılık yaş ve unvandaki yükseliş ile giderek artmaktadır. Ülkemizde çocuk cerrahisi alanında Türkçe kaynak yetersizliği vardır ve bu durum başta araştırma görevlileri olmak üzere bütün meslek üyelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Meslektaşlarımız aynı dili konuşabilme ve yazabilme konusundaki çabalara önemli oranda destek vermektedir. Ayrıca TÇCD Dil Kurulu çalışmalarını meslek üyelerince yakından izlenmekte ve önemsenmektedir.

Anahtar kelimeler: Türkçe, Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği Dil Kurulu, çocuk cerrahisi, dil algılayışı, anket

*XXIV. Ulusal Çocuk Cerrahisi Kongresi, 04-08 Kasım 2006, Adana

Adres: Dr. Mustafa İnan, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Cerrahisi AD 22030, Edirne

Yayına kabul tarihi: 06.03.2007

Summary

Professional perception of Turkish pediatric surgeons on Turkish language

Aim: To investigate the perception of Turkish pediatric surgeons on the studies of conservation and improvement of Turkish language under the protection of the Turkish Association of Pediatric Surgeons (TAPS) and their professional opinion about Turkish language.

Material and Methods: This was a cross-sectional and descriptive study. The constructed questionnaire, designed by the members of the Language Committee of the TAPS (LCTAPS), was distributed among 250 Turkish pediatric surgeons in the annual meeting which was held in Gaziantep in 2005. The obtained data were analyzed with descriptive statistics and X^2 test.

Results: In the study, 72.4 % of the questionnaires were returned. The participants were 79.1 % male and 20.9 % female. The rate of Turkish pediatric surgeons who had communication difficulty with their patients due to abundance of the foreign originated terms was 66.5 %. It was found that the participants supported to constitute a "language section" in the official journal of TAPS (72.9 %), to find Turkish terms instead of the foreign originated (83.1 %) and to write a Turkish pediatric surgery terms dictionary (86.5 %). There was statistically significant difference between professors (86.4 %) and assistant professors (% 68.4) who supported the study of using correct and good Turkish language. It was found a statistically significant difference between pediatric surgery fellows (76.7 %) and university lecturers (28.1 %) who thought as "I could better perform my job if there were more Turkish literature".

Conclusion: Turkish pediatric surgeons are quite sensible on the effective usage of Turkish language. This sensibility is parallel to age and title. There is inadequate Turkish literature in pediatric surgery in our country and it has negative effects on our colleagues. The members of TAPS mostly support the efforts on speaking and writing the same language and studies of LCTAPS on Turkish language.

Key words: Turkish language, The Language Committee of the Turkish Association of Pediatric Surgeons, pediatric surgeon, professional perception of language, questionnaire

Giriş

Duygu, düşünce ve dileklerimiz anlatmaya yarayan imlerin hepsine birden dil denir ⁽¹⁾. Dil, insanın düşüncelerini, eylemlerini, bilimsel ve felsefi araştırmalarıyla, şiir ve yazı alanındaki eserlerini kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan önemli bir araçtır. Böylelikle şimdiki zaman ile geçmiş zaman arasındaki bağlantı kopmaz kültür, deneyim ve bilgi geleceğe aktarılır. Bilim ancak bu yolla yapılabilir, bilgilerimizin bilimsel bir nitelik kazanması ancak ortak bir dilde ifade edilmesi ile olasıdır ^(1,2).

Arı bir dil düşünülemez. Ancak dildeki yozlaşma ve kirlenmenin de önüne geçilmelidir ⁽¹⁻⁴⁾. Özellikle Farsça ve Arapça'nın etkisiyle oluşan Türkçe'deki bozulma süreci Atatürk devrimleriyle son bulmuş ve 1930'lu yıllarda ancak % 35 oranında kullanılan Türkçe sözcükler, 1970'li yıllarda % 70'e kadar ulaşmıştır. Ancak 1980'li yıllarda İngilizce'nin etkisiyle Türkçe'de kirlenme ve yozlaşma yeniden başlamıştır ⁽⁴⁾. Bu durum tıp eğitimine de yansımış, kullanılan karmaşık, bozuk ve yoz dil hasta-hekim ilişkisinin olumsuz yönde etkilemesine yol açmıştır ⁽⁵⁾. Türkçe'nin bilim dili olup olmadığına ilişkin tartışmalar sürerken, Türkçe bilim üretmek ikinci sınıf bir etkinlikmiş gibi değerlendirilmiş ve bilimsel yazıların yabancı dergilerde yayınlanması temel hedef olarak görülmeye başlanmıştır. Hekimler Türkçe kaynak sıkıntısı içine düşmüş ve anadillerinde yazılan kaynaklardan faydalanarak kendilerini geliştirme olanağı bulamamışlardır ⁽⁶⁾. Bu süreçte Türk Dil Kurumu, TÜBİTAK ve Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) kendi çalışma alanları çerçevesinde çabalararak, Türkçe'nin korunması ve geliştirilmesiyle ilgili etkinliklerini sürdürdüler. TÜBA tarafından, Türkçe bilim terimleri ve tıp terimleri sözlüğünün hazırlanması gündeme getirildi. Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği (TÇCD) olarak projeye destek vermek ve Türkçe'yle ilgili çalışmalar yapmak amacıyla "Dil Kurulu" oluşturuldu ve etkinliklere başlandı. Kurul TÜBA projesi kapsamında "Türkçe Tıp Terimleri Sözlüğü"nde yer alacak çocuk cerrahisi ile ilgili terimleri belirledi ve TÜBA'ya bildirdi. Bunun dışında meslek çalışanları için "Çocuk Cerrahisi Terimler Kılavuzu" hazırlandı.

Tüm bu koşullar içinde TÇCD Dil Kurulu, kendi yö-

nergesi doğrultusunda, ülkemizde hizmet veren çocuk cerrahlarının Türkçe'yle ilgili görüşlerinin açıkça ortaya konması ve karşılaşılan sorunların aşılmasıyla ilgili planlamalar yapılması gerektiğine karar verdi ve 2005 yılında, Gaziantep'teki XXIII. ulusal kongre sırasında bu anket çalışmasını yaptı. Çalışmanın amacı, çocuk cerrahlarının uğraşları yönünden Türkçe'ye bakışını, Türkçe'yi bilim dili olarak kullanma eğilimlerini ve TÇCD'de yapılan dil çalışmalarını algılayışını araştırmaktı.

Gereç ve Yöntem

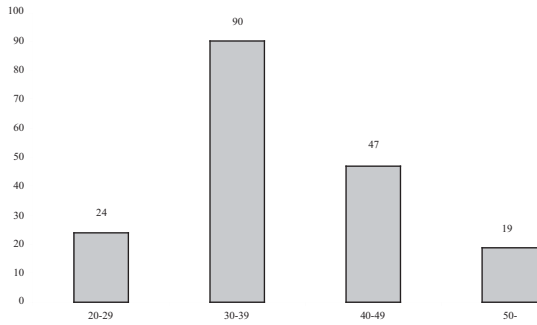
Çalışma kesitsel ve tanımlayıcı bir anket uygulaması olarak planlandı. Bu amaçla TÇCD Dil Kurulu üyeleri tarafından yapılandırılmış bir anket formu hazırlandı. Toplam 4 bölümden ve 30 sorudan oluşan anket formu TÇCD'ye üye olan veya olmayan, çocuk cerrahisi uzmanlık alanında çalışmalarını sürdüren araştırma görevlileri, uzmanlık öğrencileri, uzmanlar, şef, şef yardımcısı ve öğretim üyelerine yönelikti. Anketin ilk bölümünde yaş, cinsiyet, mesleki konum gibi demografik verilere yönelik sorular, ikinci bölümünde TÇCD ve Çocuk Cerrahisi Dergisi ile Türkçe ilişkisini irdeleyen sorular, üçüncü bölümünde çocuk cerrahlarının bilim dili olarak Türkçe'ye bakışını ve dördüncü bölümde de günlük yaşamlarında kullandıkları Türkçe'yi değerlendirmeleriyle ilgili sorular yer almaktaydı.

Önceki yılların verileri göz önüne alınarak XXIII. Ulusal Çocuk Cerrahisi Kongresi'ne 250 kişinin kayıt yaptıracağı düşünüldü ve kayıtlı katılımcıların tümüne ulaşılması hedeflendi. Ankette yer alacak sorular genel ağ aracılığı ile dil kurulu üyeleri arasında tartışıldı. Sorular son şeklini aldıktan sonra Akdeniz ve Trakya Üniversite'lerinde bir ön çalışma yapıldı. Bu ön çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda anket yeniden gözden geçirildi ve gerekli değişiklikler yapıldı. Anketin ortalama olarak 10 dakikadan az bir sürede doldurulabilmesi sağlandı. Kongre sırasında anket çalışmasının yapılacağı, ilk oturumdan başlayarak genel anonslarla bütün katılımcılara duyuruldu ve her katılımcının yalnızca bir tek form doldurması istendi. Anketler kongre boyunca her gün sabah ve öğleden sonra yapılan ilk oturumlarda dağıtıldı ve daha önceden yerleri duyurulan toplama noktalarında salon görevlileri tarafından geri alındı.

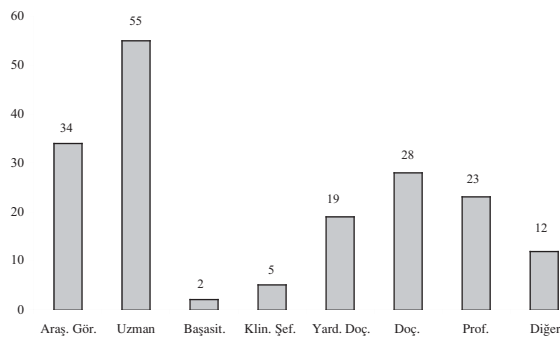
Çalışmanın sonunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi "Minitab (Release 13) statistical package (referans numarası: wcp 133100197)" ile yapıldı. Veriler tanımlayıcı istatistikler ve ki kare testleri kullanılarak incelendi. Bu değerlendirmeler sırasında p değeri 0.05'in altında ise sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

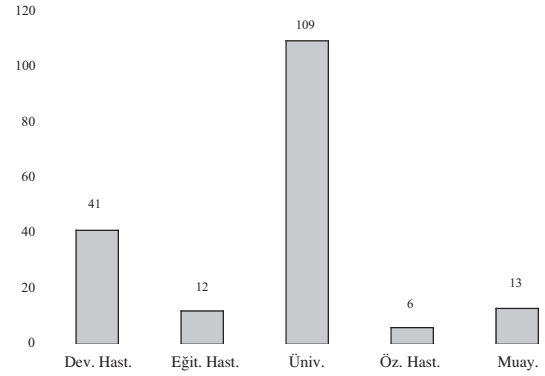
Dağıtılan 250 anket formundan, % 72.4'ü (n=181) geri toplandı. Eksik ve tutarsız veri bulunması nedeniyle çalışma dışı bırakılan form olmadı ve değerlendirmeler yanıtlanan sorular üzerinden yapıldı. Katılımcılardan % 79.1'i (n=136) erkek, % 20.9'u (n=36) kadındı. Katılımcıların yaş, unvan ve çalıştıkları kurumlara göre dağılımları Grafik 1, 2 ve 3'te sunulmuştur. Meslektaşlarımızdan % 96.7'si (n=175) 1, % 26.5'i (n=43) 2, % 2.8'i (n=5) ise 3 yabancı dil bildiğini belirtti. Katılımcıların bildikleri yabancı diller Grafik 4'te, TÇCD'nin dil etkinlikleri ve Türkçe ile ilgili görüşleri ise Tablo 1 ve 2'de özetlenmiştir.

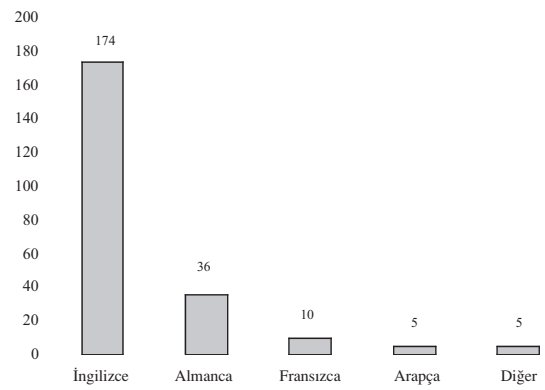
Grafik 1. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı.

Grafik 2. Katılımcıların unvanlarına göre dağılımı.

Grafik 3. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre dağılımı.

Grafik 4. Katılımcıların bildikleri yabancı diller.

Tablo 1. Katılımcıların TÇCD dil çalışmaları ile ilgili görüşleri.

Görüşler	Evet	
	n	%
TÇCD üyesiyim	106	59,6
TÇCD Dil Kurulu'nu biliyorum	95	53,7
TÇCD Türkçe çalışmaları yapısın	162	91,5
Derginin adının değiştiğini bilmiyordum	42	24,4
Derginin adının değişmesi kaçınılmazdı	99	57,6
Derginin adı değişmese de olurdu	26	15,1
Dergide dil köşesi olmalı	124	72,9
Kongre bildirimlerinin öncelikle dergide yayımlanmasını destekliyorum	152	83,9
Kongre bildirimlerinin öncelikle dergide yayımlanması keşke zorunlu olmasaydı	55	30,4
Yabancı dil sunumları sırasında anlık Türkçe çeviri yapılmalıdır	127	74,3

Ankete katılan meslektaşlarımızdan % 11'i (n=20) bilimsel yayın yapmadığını, % 7.2'sinin (n=13) çalışmalarını sadece Türkçe, % 8.8'inin (n=16) sadece İngilizce yayınladığını, % 40.9'u (n=74) ise önce Türkçe yazdığını daha sonra bunu İngilizce'ye çevirdiğini ya da çevirttiğini belirtti. Katılımcıların % 34.8'i

Tablo 2. Katılımcıların Türkçe ile ilgili görüşleri.

Görüşler	Evet	
	n	%
Mesleki yaşantımda olabildiğince yabancı kökenli terim kullanmam	148	88,1
Yabancı kökenli terimler hasta-hekim ilişkisini olumsuz etkiler	111	66,5
Gerekli durumlarda yabancı kökenli terim kullanmakta sakınca yoktur.	97	53,6
Mesleki açıdan yabancı kökenli terim kullanmak bir zorunluluktur	42	23,2
Bazı mesleki kavramların okunuşunda ve yazılışında birliktelik yoktur	150	89,8
Bazı mesleki kavramların okunuşunda ve yazılışında birliktelik sağlanabilir	134	80,2
Yabancı kökenli terimlere Türkçe karşılık bulunması çalışmalarını destekliyorum	44	26,5 Tamamen)
Çocuk Cerrahisi Türkçe Terimler Sözlüğü oluşturulmalıdır.	94	56,6 (Kısmen)
Çocuk cerrahisi alanında yeni Türkçe eserlere gereksinim vardır	147	86,5
Yeterli Türkçe kaynak olmaması mesleğimi olumsuz yönde etkilemektedir	163	95,4
Akademik ve mesleki yükseltmelerde Türkçe eserlere özel önem verilmelidir	82	50,6
Türkçe bilim dili olabilir/olmalıdır	149	86,6
	159	92

(n=63) yaptığı çalışmanın niteliğinin yayınladığı dili etkilediğini belirtti. Ayrıca % 20,4'ü (n=37) yazılarını yurt dışında bir dergide kabul ettiremediyse Türkçe yayınlattığını ve Türkçe yazıların mesleki ve akademik yükseltmelerde değerinin pek olmadığını belirtti. Buna karşın katılımcıların % 59,7'si (n=108) Türkçe yazmanın başka bir dilde yazmaktan daha etkin bir anlatım şekli olduğunu bildirdi.

Tıp eğitiminin İngilizce yapılmasının Türkçe'ye hiçbir zararı olmayacağını düşünenlerin oranı % 21,2 (n=36) iken, katılımcıların % 51,2'si (n=87) kısmen zararı olacağını, % 23,5'i (n=40) de tamamen zararı olacağını düşünmekteydi. Yabancı dilde yazılmış bir metni okurken konu ile ilgili önemli ayrıntıların atlanabileceğini % 30,9'u (n=56), konunun yeterince anlaşılamayabileceğini % 33,7'si (n=61), okuduğunu tam olarak anlayabilse mesleğini daha iyi yapabileceğini ise % 29,8'i (n=54) bildirdi. Ankete katılan çocuk cerrahlarının % 50,8'i (n=92) yabancı dilde yazılan metinleri okumanın kendileri için bir zorunluluk olduğunu, % 5,5'i (n=10) de bu durumu itici bulduğunu bildirdi. Ayrıca, % 32,6'sı (n=59) bilimsel eserlerin genellikle İngilizce yazılmasını benimsemiş durumda olduğunu, % 16,6'sı (n=30) bilim dünyasında ses getiren eserlerin sadece İngilizce yazılabileceğini, % 15,5'i (n=28) de İngilizce eserlerin diğer diller-

de yazılanlardan daha değerli olduğu fikrini benimsemişti. Çocuk cerrahlarının % 44,2'si (n=80) İngilizce yazılan eserlerin olabildiğince Türkçe'ye çevrilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Anket sorularına verilen tüm yanıtlar değerlendirildiğinde kadınlarla erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı. Türkçe'nin doğru ve güzel kullanımı konusundaki çalışmalarını tamamen destekleyen profesörler (% 86,4) ile yardımcı doçentler (% 68,4) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı. Ancak, her yabancı kökenli terime Türkçe karşılık bulunması çalışmalarını tamamen destekleme anlamında araştırma görevlisi (% 25,8), uzman (% 22,2), yardımcı doçent (% 27,8), doçent (% 21,7) ve profesörler (% 28,6) arasında anlamlı bir fark yoktu. Bu gruplar Türkçe'nin bilim dili olarak desteklenmesi gerektiğini düşünmekteydiler ve bu konuda da istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı görüş belirtmemişlerdi. Yeterli Türkçe kaynak olsaydı mesleğimi daha iyi uygulardım diyen araştırma görevlileriyle (% 76,7) uzmanlar (% 59,3) arasında istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmeyen ancak önemli sayılabilecek bir fark saptandı (p=0,062). Bu fark araştırma görevlileri ve diğer akademisyenler arasında belirgindi (p<0,05). İleri derecede İngilizce bilenlerden sadece % 17,9'u yabancı kökenli terimlere Türkçe karşılık bulma çalışmalarını hiçbir şekilde desteklemezken, az İngilizce bilenlerde bu oran % 31,8 olarak bulundu (p<0,05). Az İngilizce bilenlerden % 73,9'u Türkçe kaynaklar yeterli olsaydı mesleğimi daha iyi yapabilirdim derken, iyi derecede İngilizce bilenlerde bu oran sadece % 21,8 olarak saptandı (p<0,05). Benzer durum Almanca için de geçerliydi fakat Fransızca bilenlerin sayısı istatistiksel değerlendirme için yeterli değildi. Yurt dışında hiç bulunmayan çocuk cerrahları % 59 oranında Türkçe kaynak eksikliğinin mesleki uygulamalarını olumsuz yönde etkilediğini belirtirken, yurtdışında bulunanlarda bu oran % 9 olarak saptandı (p<0,05).

Tartışma

Bir çok ulus başka ulusların dillerinden alıntılar yaparak dilini zenginleştirmiştir. Toplumlar arasındaki bu kültürel alışveriş bazen dile zarar verebilecek boyutlara da ulaşabilmektedir. Bir ulusun varlığını sürdürdürebilmesi; dilini koruması, geliştirmesi ve zenginleştirmesi, öğretimde dil birliğini sağlaması ve ileti-

şim, sanat ve bilim alanlarında ana dilin etkin bir şekilde kullanılmasına bağlıdır (7). Almanya'nın yetiştirdiği önemli dil bilimciler olan Grimm Kardeşler'e göre her dilin, ölmek üzere olmayan her dilin, kendisini yabancı sözcüklere karşı savunma içgüdüğü vardır. Günümüz Almanya'sında her yabancı terimin Almanca karşılığının bulunmasına büyük özen gösterilmektedir. Benzer özellikler Japonca, Fransızca ve İbranice için de geçerlidir (8). Ancak ülkemizde, özellikle son yıllarda, tıp dilinin Türkçeleşmesi ve dil birlikteliğinin sağlanması konusunda bir kavram kargaşası yaşanmaktadır. Tıp terimlerini Türkçeleştirmenin karşısına dikilen ilk engel bir çok temel terime Türkçe karşılık bulunmasının zor olduğuna ilişkin savlardır. Oysa "konsesus" yerine "görüş birliği", "adult" yerine "erişkin" ya da "herediter" yerine "kalıtsal" gibi sözcüklerin kullanılması, herkesin benimseyebileceği bir yaklaşım olabilir. Mesleki yaşantımızda kullandığımız terimlerde birlikteliğin sağlanması ve kabul görmüş bazı terimlerin etkin olarak kullanılması bir başlangıç noktası olabilir. Dilde özleştirme girişimlerini ön yargısız bir şekilde desteklemek ve aşırılıklara kaçmadan çaba göstermek temel hedef olmalıdır (1-10).

Tıp alanında kullanılan terimlerin ağırlıklı bir biçimde Latince, İngilizce, Fransızca, Arapça ve Farsça olmasından kaynaklanan karmaşık durum; aslında kişisel farklılıklarla da beslenmekte, neredeyse içinden çıkılmaz bir sorun yumağına dönüşmüş gibi görünmektedir (9). Buna karşın, hekimlerin oluşturduğu bazı meslek örgütleri dil birlikteliği çalışmaları başlatmış ve bu konuda önderlik yapmışlardır. İlk olarak 1994 yılında Türk Kardiyoloji Derneği dil kurulunu oluşturmuş daha sonra benzer çalışmalar Mikrobiyoloji, Toraks Radyolojisi ve Nöroşirürji derneklerinde de başlatılmıştır (8). TÇCD ise 2004 yılında Dil Kurulu'nu oluşturarak Türkçe ile ilgili çalışmalara başlamıştır.

TÇCD Dil Kurulu olarak Türk Çocuk Cerrahları'nın dil konusundaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla yaptığımız çalışmamızda, dağıtılan anketler % 72.4 gibi yüksek bir oranda geri toplandı. Elde edilen verilerin güvenilirliğinin dağıtılan anketlerin geri toplama oranlarıyla paralel (11) olduğu düşünülürse, çalışmamızın sonuçlarının oldukça değerli olduğuna inanıyoruz. Bu bağlamda Türkiye'de çocuk cerrahisi alanında daha çok genç hekimlerin çalıştığı, bunların

neredeyse tamamının en az bir yabancı dili bildiği ve çoğunun üniversite ya da eğitim hastanelerinden birinde çalıştığı görülmektedir. Dernek üyeliği, ulusal kongreye katılım, genel ağ aracılığıyla yazışma listesinin izlenmesi ve ankete yanıt verme oranları göz önünde bulundurulduğunda, meslektaşlarımızın genellikle dinamik, gelişmelere ve iletişime açık, iyi eğitim görmüş ve meslek yaşamlarının henüz başındaki genç bireylerden oluştuğu sonucuna varılabilir. Ayrıca meslektaşlarımız dernek çalışmalarını ve derneğimizin resmi yayın organı olan Çocuk Cerrahisi Dergisi'ni yakından izlemektedirler. Dernek çatısı altında yürütülen Türkçe'yle ilgili çalışmalar büyük oranda desteklenmekte ve dergimizde bir dil köşesi olması gerektiğini düşünülmemektedir.

Tıp alanında son yıllardaki hızlı gelişmeler nedeni ile çok sayıda yeni terim ortaya çıkmaktadır. Bunların Türkçe karşılıklarının bulunması için çaba gösterilmemekte, meslektaşlarımız arasında yabancı terim kullanma eğilimi giderek artmakta ve halkın anlamayacağı terimleri kullanma alışkanlığı yayılmaktadır (10). Yaptığımız bu anket çalışmasına göre, Türk Çocuk Cerrahları büyük oranda günlük yaşantımızda kullandığımız bazı terimlerin okunuşunda ve yazılışında birliktelik olmadığına, yabancı kökenli terimlerin hasta-hekim ilişkisini olumsuz yönde etkileyebileceğine ve dilde yaşanan sorunların aşılabilecek nitelikte olduğuna inanmaktadırlar. Öte yandan dilimize yerleşen bazı yabancı kökenli sözcük ve terimlerin gerekli durumlarda kullanılabileceğini düşünenlerin oranı yarıdan fazladır. Meslektaşlarımız bu tür sözcüklere Türkçe karşılık bulunması çalışmalarına büyük oranda desteklemekte ancak bu konudaki abartılı yaklaşımlardan da çekinmektedirler. Ayrıca Çocuk Cerrahisi Türkçe Terimler Sözlüğü oluşturulmasının dilde birlikteliği sağlama çalışmalarına katkısı olacağına inanmaktadırlar. Öte yandan meslektaşlarımızın uzmanlık alanımızda Türkçe kaynak bulmakta sıkıntı yaşadıklarını ve daha fazla bilimsel kaynağa gereksinim duyduğunu saptadık. Katılımcıların yarısı, yeterli Türkçe kaynak bulunmadığı için meslek yaşantılarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdi. Bu sıkıntının akademik ve mesleki yükseltmelerde Türkçe eserlere özel önem verilmemesinden kaynaklandığını düşünüyoruz. Çalışmamızın verilerine göre, yeterli sayıda Türkçe kaynak olmaması en çok araştırma görevlilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkçe tıpkı Latince ve Almanca gibi diller ve lehçeler doğuran bir anadildir. Bugün Asya'nın kuzeydoğusundan Çin'in içlerine, oradan da Orta Doğu, Anadolu ve Avrupa'ya uzanan geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır (3). Arkeolojik ve paleontolojik belgelere göre en az 4000 yıllık geçmişe sahip olan Türkçe, lehçeleri ve ağızlarıyla birlikte en çok kullanılan dünya dilleri arasında beşinci sırada yer almaktadır (4). Öte yandan Türkçe, soyut ve somut olan her kavramın anlatımına elverişlidir. Türkçe yapısı bakımında bağlantılı dillerin tipik bir örneğidir; hiç değişmeyen bir ad veya eylem köküne, art arda sonekler eklenerek her türlü kavram oluşturulabilir. Türkçe'de türetmede görev alan 191 ek varken Almanca'da bu sayının 60 dolayında olduğu saptanmıştır. Aynı ek hem çekimde hem de türetmede kullanılabilen, ekler yardımıyla her türlü kavram söze dönüştürülebilmektedir. Bileşik sözcüklerin ve ikilemelerin bol miktarda bulunması Türkçe'nin diğer önemli özelliklerindedir (3). Meslektaşlarımızın neredeyse tamamı bu özelliklere sahip olan anadilimizin bir bilim dili olabileceğini düşünmektedirler. Bir dilin bilim dili kimliğini kazanması kendi öz değerleriyle karşılanan terimler dizgesi oluşturmasına bağlıdır. Bilimsel eğitimin, çalışmaların, araştırmaların ve iletişimin ulusal dilde yapılması bilimsel dil olmanın temel unsurlarıdır (10). Bu bilinci taşıdığımız düşündüğümüz meslektaşlarımızın büyük bir çoğunluğu, tıp eğitiminin İngilizce yapılmasının Türkçe'ye zarar vereceğine inanmaktadırlar. Ayrıca yabancı dilde yazılan makaleleri okurken bazı ayrıntıların atlanabileceği, konunun tam olarak anlaşılamayabileceği ve bunların mesleki uygulamaları olumsuz yönde etkileyebileceği kaygısını taşımaktadırlar. Bir taraftan da yabancı dil öğrenmenin çağdaş bir gereksinim olduğu, yabancı dilde de eserler yazılabileceği ve yabancı kaynakların olabildiğince Türkçe'ye çevrilmesi gerektiği düşüncesindedirler.

Çalışmamız bir anket aracılığıyla yapıldığı için bu tür çalışmalarda kısıtlılıkları da içermektedir. Soruların tümünün, bütün katılımcılarca doğru algılanamayabileceği, yanıt seçeneklerinin bütün olasılıkları içermeyebileceği ve elde edilen sonuçların genellemelerle yorumlanması gibi kısıtlılıklar olsa da, dağılan anketlerin geri toplama oranının yüksek olması ve tutarsız cevaplara bağlı veri kaybının olmaması çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

Sonuç olarak, Türk Çocuk Cerrahları uğraşları açısından Türkçe'yi önemsemekte, TÇCD çatısı altında yapılan dil çalışmalarını desteklemekte ve Türkçe'nin bir bilim dili olabileceğine inanmaktadırlar. Ulusal dil bilinci yaş, mesleki deneyim ve yabancı dil bilgisinin artmasıyla yükselmektedir. Ülkemizdeki çocuk cerrahları Türkçe kaynak sıkıntısı çekmekte ve bu durum başta araştırma görevlileri olmak üzere bütün meslek üyelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öte yandan, iyi derecede yabancı dil bilmek mesleki anlamda kendini geliştirme fırsatı yaratan bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Gelecekte bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalarda Türkçe'nin kötü kullanımı, yozlaşması ve kirlenmesine yol açan etkenler bilimsel belirteçlerle tanımlanmalı ve bunlarla mücadele yöntemleri araştırılmalıdır.

Teşekkür

Bu çalışmanın yapılmasında sağladığı destekten dolayı TÇCD Yönetim Kurulu'na teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Yalçın Ç: Türkçe ve Bilim. Aydınlanma 1923, 51:43-8, 2004
2. Atmaca SN: Tıbbi yayım dili olarak Türkçe'nin kullanımı. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık 2. Ulusal Sempozyumu'nda sunulmuştur, Ankara, 28 Mayıs 2004
3. Aksan D: Hekimlik ve Türkçe. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. Ankara, Şenol Matbaacılık Ltd. Şti., 2004, s:45-51
4. Gökçora İH: Yayın dili olarak Türkçe. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık 2. Ulusal Sempozyumu'nda sunulmuştur, Ankara, 28 Mayıs 2004
5. Kansu A: Hekimlik ve Türkçe. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. Ankara, Şenol Matbaacılık Ltd. Şti., 2004, s:40-4
6. Gökler BK: Hekimlik ve Türkçe. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. Ankara, Şenol Matbaacılık Ltd. Şti., 2004, s:36-9
7. Akalın HŞ: Hekimlik ve Türkçe. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. Ankara, Şenol Matbaacılık Ltd. Şti., 2004, s:57-64
8. Karagüzel G: Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği Dil Kurulu 1. Toplantısı Açılış Konuşması. 13-14 Kasım 2004 Ankara.
9. Arda B: Türkçe Tıp Terimleri Çalıştayı, 7. Çalışma Birimi Yazanağı. Hekimlik ve Türkçe. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları. Ankara, Şenol Matbaacılık Ltd. Şti., 2004, s:87-90
10. Döşoğlu M: Nöroşirürjide Yazım, Eğitim ve Öğretim için Türkçe Terim Kılavuzu. Ankara, Buluş Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri 2006, s:3-6
11. Ozkan KU, Garipardic M, Toktamis A, Karabiber H, Sahinkanat T: Enuresis prevalence and accompanying factors in schoolchildren: a questionnaire study from southeast Anatolia. Urol Int 73:149-55, 2004